

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A büntetőügyi mediáció sajátosságai, különös tekintettel a jóvátételre

Szerző:

Dr. Kováts Kinga

Győr, 2024. február 10.

I. Bevezetés

Mikor van lehetőség a büntetőeljárás során jóvátételre? Erre a mediáció keretein belül van mód, amennyiben a felek megállapodást tudnak kötni egymással. Jelentősége abban áll, hogy habár a büntetőjogot alapvetően közjogi jellegű jogágnak tekintjük, és a büntetőeljárás célja elsősorban az állam büntetőjogi igényének érvényesítése, az 1920-as évektől kezdett teret nyerni az a szemlélet, hogy a bűncselekmények nagy többsége valamilyen módon magánjogi érdekeket is sért, amelynek kompenzálásaként kialakulhatott a jóvátétel intézménye.

A XX. században három igazságszolgáltatási koncepció térnyerését figyelhetjük meg, egyfelől az ún. retributív igazságszolgáltatás jelent meg, amely a tettarányos, megtorló büntetés kiszabását helyezi előtérbe, míg a preventív igazságszolgáltatási modell szerint a büntetés fő célja az elkövető jövőbeni magatartásának befolyásolása, és végül a resztoratív, azaz kárhelyreállító igazságszolgáltatási modell is megjelent utolsóként, amely szerint az igazságszolgáltatásnak az áldozat kártalanítása, valamint a bűncselekmény előtti helyzet helyreállítása (illetve az elkövető rehabilitása és a közösség bevonása az igazságszolgáltatásba) a fő feladata.¹

A preventív és megtorló igazságszolgáltatási modellt egyre több kritika kezdte érni az 1960-as, 1970-es években. Az igazságszolgáltatással szembeni elégedetlenség új irányba terelte a szakemberek gondolkodását, akik a szabadságvesztés büntetés hatástalanságára és az áldozat eljárásbeli pozíciójára egyaránt reagálva hatékonyabb eszközöket kezdtek keresni a büntetőeljárás keretein belül.²

Magyarországon az áldozatvédelem előtérbe helyezésére, valamint a büntetési rendszer reformjára az 1989-es rendszerváltás után lett igazán lehetőség. A közvetítésnek a büntetőügyekben való alkalmazásáról az 1990-es évektől kezdődően zajlottak viták Magyarországon.³ Végül 2007. január 1. napjától van törvényben biztosított lehetőség a büntetőügyekben a közvetítői eljárás alkalmazására,

---

¹ Vigh József: A kárhelyreállító (restoratív) igazságszolgáltatás. Magyar Jog 1998/6. sz., 328.

² Vigh József (2003): A kárhelyreállító igazságszolgáltatás eszközei a hazai büntető igazságszolgáltatás rendszerében. <http://jesz.ajk.elte.hu/vigh14.html> (2020. április 08.)

³ Barabás A. Tünde: A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben - mediáció Magyarországon. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/08_BarabasAT.pdf (2020. április 16.)

amelynek eredményeképpen az elkövető részéről jóvátétel formájában van lehetőség a sértett sérelmeinek orvoslására.

II. A büntetőügyi mediáció jogszabályi háttere

Hazánkban a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői eljárás törvényi kereteinek kialakítására Európai Unió kötelezettség teljesítése során került sor. Ennek eredményeként fogadta el az Országgyűlés a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvényt, továbbá szabályozásra került a büntetőeljárásról szóló törvényben, valamint a Büntető Törvénykönyvben is a közvetítői eljárás. Mindezen túl találunk részletszabályokat a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényben is, illetve ismeri a mediáció jogintézményét speciális keretek között - a büntetés-végrehajtási intézetben az elítéltek egymás közötti konfliktusa esetén - a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban Bv. tv.) is. A Bv.tv. 171. § (1) bekezdése értelmében a fegyelmi jogkör gyakorlója az elítélt másik elítélt sérelmére megvalósított fegyelemsértése miatt indult eljárást megszüntetheti, a fenytés végrehajtását felfüggesztheti, ha az elítélt közvetítői eljárásban vesz részt. Mindezen túl a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről szóló 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet III. Fejezete is foglalkozik a közvetítői eljárás lefolytatásával.

1. Eljárási törvények

“...a mediáció célja, hogy a bíróságtól és az ügyészségtől független harmadik személy bevonásával jöjjön létre a sértett és a terhelt közötti békéltetés. Ez pedig azt is jelenti, hogy nemcsak a bíróság, hanem az ügyészség sem vesz részt a konfliktus rendezésében, a közvetítői eljárás alanyai kizárólag a sértett, a terhelt és a közvetítő.”⁴

---

⁴ Kiss Anna: A közvetítői eljárás szabályai az új Be.-ben. Jogászvilág 2018. április 10. <https://jogaszvilag.hu/a-kozvetitoi-eljaras-szabalyai-az-uj-be-ben/> (2020. április 20.)

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 412. §-a szabályozza a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői eljárás feltételeit. Eszerint a közvetítői eljárás a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő, a gyanúsított, illetve a sértett indítványára, vagy önkéntes hozzájárulásukkal alkalmazható eljárás. A közvetítői eljárás céljából az ügyészség felfüggeszti a büntetőeljárást, amennyiben a gyanúsított, illetve a sértett a közvetítői eljárás lefolytatását indítványozza, vagy ehhez hozzájárul, ha a gyanúsított a vádemelésig beismerő vallomást tett, és a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a bűncselekmény következményeinek jóvátétele várható, valamint a büntetőeljárás lefolytatása mellőzhető, vagy a közvetítői eljárás a büntetés kiszabásának elveivel nem ellentétes.

A büntetőeljárás felfüggesztésére a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében, egy alkalommal, legfeljebb hat hónapra van lehetőség, amely az ügyészség hatáskörébe tartozik. A felfüggesztő határozatot az ügyészség - tekintettel arra, hogy a büntetőeljárásban alkalmazható közvetítői eljárásban a közvetítő szerepét csak pártfogó felügyelők tölthetik be - a közvetítői eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező pártfogó felügyelői szolgálatnak, valamint a közvetítői eljárást kezdeményező, vagy ahhoz hozzájáruló sértettnek és gyanúsítottaknak is megküldi.

Fontos garanciális szabályt fogalmaz meg a Be. 414. § (3) bekezdése, miszerint a gyanúsítottak és a sértettnek a közvetítői eljárás során tett nyilatkozata az ügyben bizonyítékként nem használható fel, illetve a közvetítői eljárás eredményét nem lehet a gyanúsított terhére értékelni. Ez lehetőséget ad a feleknek arra, hogy nyíltan és szabadon, önkéntesen vehessenek részt a közvetítői eljárásban, anélkül, hogy bármilyen következménytől vagy szankciótól tartaniuk kellene.

A Be. 415. §-a rendelkezik arról, hogy ha a közvetítői eljárásban megállapodás született, az hogyan hat ki a továbbiakban a büntetőeljárásra. Amennyiben tehát a sértett és a gyanúsított között a közvetítői eljárásban megállapodás született, ezen megállapodást a közvetítő megküldi az eljáró ügyészségnek. A megállapodásnak meg kell felelnie a közvetítői eljárásról szóló törvénynek. Abban az esetben, ha a megállapodásban foglalt kötelezettség az ügyészségi felfüggesztés ideje alatt nem teljesíthető, az ügyészség a felfüggesztést legfeljebb 18 hónappal meghosszabbíthatja. Amennyiben például egy jövőbeni szolgáltatás nyújtásában, vagy egy tartós segítségnyújtásban állapodnak meg

jóvátételként a felek, a Be. lehetőséget ad arra az ügyészségnek, hogy a közvetítői eljárásban született megállapodás teljesítése céljából az eljárást egy alkalommal, legfeljebb a felfüggesztés kezdő időpontjától számított két évig ismét felfüggesztheti.

A Be.-ben kialakított szabályrendszer értelmében tehát a közvetítői eljárás különös feltételei, hogy a felek, azaz a sértett és az elkövető is önkéntesen vegyenek benne részt, indítványozzák, vagy ehhez hozzájáruljanak, a terhelt beismerő vallomást tegyen a vádemelést megelőzően, a jóvátételre feltételezhetően sor kerül, a közvetítői eljárás alkalmazása nem áll ellentétben a büntetés kiszabásának elveivel és az eljárás lefolytatásának mellőzésével, valamint az eltereléssel is megvalósuljon mind a gyanúsított magatartásának pozitív változása, mind a megállapodás, mind pedig a jóvátétel.⁵

A közvetítői eljárásban a felek között létrejött megállapodás jóváhagyása az ügyészség feladata. Amennyiben azonban a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvénybe ütközik a megállapodás, így például, ha a megállapodásban foglalt kötelezettség jogszabálysértő, ésszerűtlen vagy jó erkölcsbe ütközik, az ügyészség a megállapodást hatályon kívül helyezi és erről értesíti az érintetteket.⁶

Ha a felfüggesztés ideje véget ért (vagy akár már a felfüggesztés tartama alatt is), az ügyészség megállapítja, hogy a közvetítői eljárás eredményes volt vagy sem, és a felfüggesztés elérte-e a célját, vagy sem.⁷ “Amennyiben azonban valamilyen okból a közvetítés lefolytathatóságának kérdése csak később, a bírói szakban merül fel, akkor ezen eljárási szakaszban is lehetséges a közvetítés.”⁸ Ennek értelmében a bírósági szakban csupán akkor kerül sor közvetítői eljárásra, ha arra ugyan lett volna már a korábbi eljárási szakban is lehetőség, azonban arra valamilyen oknál fogva mégsem került sor.

A Be.-n kívül a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényben találunk a közvetítői eljárásra vonatkozó szabályokat. A törvény 67., 67/A-D. és 68. fejezetei tartalmazzák a szabálysértési eljárásban alkalmazható alternatív

---

⁵ Kiss Anna: A közvetítői eljárás szabályai az új Be.-ben. Jogászvilág 2018. április 10. <https://jogaszvilag.hu/a-kozvetitoi-eljaras-szabalyai-az-uj-be-ben/> (2020. április 20.)

⁶ Kiss Anna (2018): i.m.

⁷ Kiss Anna (2018): i.m.

⁸ Barabás A. Tünde: A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben - mediáció Magyarországon. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/08_BarabasAT.pdf (2020. április 16.)

vitarendezési eljárás részletszabályait, úgymint a közvetítői eljárás általános szabályait, a közvetítőkre vonatkozó rendelkezéseket, közvetítői eljárás lefolytatásának menetét, és az eljárás befejezésnek módját.

2. Anyagi jogszabályok

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 29. §-a szabályozza a tevékeny megbánás jogintézményét.

A 2006. évi LI. törvény ültette át az Európai Unió Tanácsának a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15. napján kelt 2001/1220/IB kerethatározatát, és egyúttal hatályon kívül helyezte a cselekmény társadalomra veszélyességének megszűnését mint büntethetőséget megszüntető okot. Ezzel a törvénnyel került be az 1978. évi IV. törvénybe (régii Btk.) a tevékeny megbánás jogintézménye, mint a sértett érdekeit szolgáló új jogintézmény.⁹ Ezzel a jogalkotó honorálni szándékozta a sikeres közvetítői eljárás eredményét a büntethetőség megszűnésével vagy a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségével - az elkövetett bűncselekmény súlyától függően.¹⁰

Később a 2009. évi LXXX. törvény módosította a tevékeny megbánásra vonatkozó rendelkezéseket, kibővítve a jogintézmény alkalmazhatóságát vétségek esetében is. Azonban az alkalmazhatóság további feltételeként szabályozásra került az, hogy az elkövetőnek a vádemelésig be kell ismernie a bűncselekmény elkövetését, valamint deklarálásra került az a feltétel is, hogy a sértettel a jóvátétel módjában meg kell egyezniük.¹¹ „Végül a két év tapasztalatának eredményeként kiegészült az alkalmazhatóság kizárásának köre is, így annak esetében, aki korábban szándékos bűncselekménye miatt közvetítői eljárásban vett részt, és ennek eredményeként vele szemben a Btk. 36. § (1) vagy (2) bekezdését alkalmazták, ha az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év még nem telt el, szintén nem alkalmazható a tevékeny megbánás lehetősége.”¹²

---

⁹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény indokolása

¹⁰ Barabás A. Tünde: A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben - mediáció Magyarországon. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/08_BarabasAT.pdf (2020. április 16.)

¹¹ Barabás A. Tünde: i.m.

¹² Barabás A. Tünde: i.m.

A fentiek eredményeként a jelenleg hatályos Btk. 29. § (1) bekezdése sorolja fel azokat a bűncselekmény típusokat, amelyek esetében a közvetítői eljárás igénybevétele és az annak során kötött megállapodás teljesítése esetén az elkövető büntethetősége megszűnik. Ezek a következők: az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett. Ezen bűncselekmények vonatkozásában tehát kimondja a jogszabály, hogy nem büntethető az elkövető, amennyiben a fent felsorolt cselekmények elkövetését a vádemelésig beismeri és közvetítői eljárás keretében - vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva - a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette. Itt tehát két konjunktív feltételt fogalmazott meg a törvényalkotó, a beismerésnek és a jóvátételnek együtt kell megvalósulnia ahhoz, hogy az elkövető ne legyen büntethető a Btk. alapján.

További lehetőséget teremt a tevékeny megbánásra a Btk. 29. § (2) bekezdése akként, hogy a büntetés korlátlanul enyhíthető a fent hivatkozott bűncselekmények elkövetése esetén, ha azok ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettek, továbbá fennállnak az (1) bekezdésben írt egyéb feltételek, úgy mint az elkövető az elkövetést a vádemelésig beismeri és közvetítői eljárás keretében - vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva - a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

Azért szükséges tehát a bűncselekmény elkövetésének a terhelt általi - vádemelést megelőzően történő - beismerése, mert a törvény indokolása szerint aki nem ismeri el az elkövetett tettet, attól nem várható, hogy kifejezze a sértett irányába az őszinte megbánását.¹³ A törvény értelmében "(...) a tevékeny megbánás elengedhetetlen feltétele - a beismerés mellett - a sértettel a jóvátétel módjában való megegyezés."¹⁴ Láthatjuk tehát, hogy a tevékeny megbánásnak csupán akkor vannak meg a feltételei, ha mind a sértett mind pedig a terhelt beleegyezik a közvetítői eljárás lefolytatásába.

---

¹³ Barabás A. Tünde: A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben - mediáció Magyarországon. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/08_BarabasAT.pdf (2020. április 16.)

¹⁴ Barabás A. Tünde: i.m.

A Btk. egyebekben szabályozza azokat az eseteket is, amikor mégsem alkalmazható a tevékeny megbánás jogintézménye. Ezek az esetek: ha az elkövető többszörös vagy különös visszaeső, a bűncselekményt bünszervezetben követte el, bűncselekménye halált okozott, a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt vagy a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélté után, a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, illetve próbára bocsátás vagy feltételes ügyészi felfüggesztés tartama alatt követte el, vagy korábban szándékos bűncselekménye miatt közvetítői eljárásban vett részt, és ennek eredményeként nem volt büntethető vagy büntetése korlátlan enyhítésére került sor, feltéve, hogy a határozat véglegessé válásától az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év még nem telt el.

A fiatakorúakra - mint sok más esetben - a Btk. enyhébb szabályokat tartalmaz, azaz esetükben valamennyi hivatkozott bűncselekmény vonatkozásában egységesen az ötéves büntetési tételkeret a lehetséges felső határ a közvetítői eljárásra utalás esetében.¹⁵

További fontos jogszabályi háttér a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Bktv.), amely keretet ad a közvetítői eljárásnak, így szabályozza a közvetítők tevékenységét, ellátandó feladatait, és egyéb gyakorlati kérdéseket is.

A Bktv. 2. § (1) bekezdése definiálja magát a közvetítői eljárást, amely szerint a közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy a büntetőeljárást lefolytató nyomozó hatóságtól, illetve ügyésztől független közvetítő bevonásával - a sértett és a gyanúsított közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő - írásbeli megállapodás jöjjön létre. A közvetítői eljárásban a törekvésnek pedig arra kell irányulnia, hogy a sértett és a terhelt között megállapodás jöjjön létre.

A Bktv. értelmében mind a büntető-, mind pedig a szabálysértési ügyekben a fővárosi, illetve megyei kormányhivatalok pártfogó felügyelői szolgálatának közvetítői tevékenységet végző pártfogó

---

¹⁵ Barabás A. Tünde: A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben - mediáció Magyarországon. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/08_BarabasAT.pdf (2020. április 16.)

felügyelői, illetve a pártfogó felügyelői szolgálatként kijelölt szervvel - pályázat útján - közvetítői tevékenység végzésére szerződésben álló ügyvéd járhat el közvetítőként.

A Bktv. 3. § (3) bekezdése fogalmazza meg a közvetítő feladatát, miszerint a közvetítőnek a közvetítői eljárás során pártatlanul, lelkiismeretesen, a szakmai követelmények szerint kell közreműködnie a sértett és a terhelt közötti megállapodás létrehozásában.

Garanciális szabályként került beépítésre a jogszabályba, hogy a közvetítőt - ha a törvény másként nem rendelkezik - titoktartási kötelezettség terheli minden olyan tényre, adatra és körülményre vonatkozóan, amelyről közvetítői tevékenységével összefüggésben szerzett tudomást. Ez a kötelezettség a közvetítői tevékenység megszűnése után is fennáll.

A Bktv. 4. §-a tartalmazza az összeférhetetlenségi szabályokat, azaz, hogy ki nem járhat el a közvetítői eljárás során közvetítőként. Ahogy korábban kifejtésre került, a közvetítői eljárás lefolytatása csak a felek önkéntes akarat elhatározásából indulhat meg. A Bktv. 7. §-a szabályozza azt, hogy a feleken és a közvetítőkön kívül még kik vehetnek részt a közvetítői eljárásban (pl. védő, törvényes képviselő stb.).

Egyebekben a Bktv. a közvetítői eljárás menetére, keretére, annak befejezésére ad szabályrendszert, rögzítve a megállapodás természetét, tartalmi elemeit. A 13. § (1) bekezdése alapján tehát a büntetőügyekben alkalmazandó közvetítői eljárás során akkor jön létre megállapodás, ha a sértett és a terhelt között a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésében vagy a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon való jóvátételében azonos álláspont alakul ki. Végezetül a törvény rendelkezik közvetítő jelentéstételi kötelezettségéről, valamint a költségek viselésének szabályairól is.

Mindezen túl a büntetőügyekben alkalmazandó közvetítői eljárás jogszabályi környezetét vizsgálva kiemelendő, hogy "...az egyes eljárási és az igazságszolgáltatást érintő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. LXXXIX. törvény 9. §-a hozta változás alapján az elkövető által a már a közvetítői eljárást megelőzően teljesített és a sértett által elfogadott jóvátételt utólagosan - közvetítői eljárás

keretében - megállapodásba lehessen foglalni és az eljárást meg lehessen szüntetni.”¹⁶ Ez azt a fontos törekvést igyekszik kielégíteni, hogy a XXI. században a sértett kára mihamarabb megtérülhessen.

III. A büntetőügyi mediáció sajátosságai

“Maga a mediáció kifejezés etimológiai értelemben a *mediare* szóból eredeztethető, aminek a jelentése többféle tartalommal bírhat, mint a középben állás, egyeztetés, közbenjárás, közvetítés, és békéltetés cselekvési formájának körülírása.”¹⁷ A mediáció tehát olyan közvetítést jelent, amelynek során a mediátor egy elfogulatlan harmadik fél, aki a konfliktusban (perben) álló felek között közvetít, arra törekedve, hogy mindkét fél számára a legelőnyösebb megoldás, megállapodás jöjjön létre.

A közvetítői eljárás szakirodalma négy nagy mediációs irányzatot, iskolát ismer: az evaluatív, a facilitatív, a narratív és a transzformatív mediációt, amelyek a mediáció megközelítésmódjában különböznek.¹⁸ Szakdolgozatomban a transzformatív mediációs modellt szeretném bemutatni, tekintettel arra, hogy Magyarországon a büntetőügyekben folytatott mediációban ezen megközelítésmód uralkodik.

A transzformatív „szemlélet alapja az, hogy a felek közötti viszony javítása, átalakítása vezet el a konfliktus megoldásához.”¹⁹ Mindez úgy érhető el, hogy a felek között a kommunikáció a közvetítői eljárás során folyamatosan javul, konstruktív megnyilvánulásokkal törekednek a megállapodás létrehozására, amellyel akár a felek a későbbi konfliktusai is megelőzhetővé válnak. Maga az elnevezés pedig onnan ered, hogy a cél az, hogy a felek közötti negatív, ellenséges érzelmek, indulatok a mediációs eljárás során átalakuljanak pozitív irányba. Ezen szemléletmód elkülöníti egymástól a szükségleteket és az érdekeket. Először abban segít a közvetítő, hogy a szembenálló felek megfogalmazzák egyéni szükségleteiket (pl.: biztonság, nyugalom), majd a mediációtól várt érdekeiket (pl.: az eljárás gyors befejezése, a másik fél általi meghallgatás), amelyek eredményeként létrejöhethet a felek közötti megállapodás. Azzal, hogy a felek kifejezik érzelmeiket a konfliktus

---

¹⁶ Barabás A. Tünde: A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben - mediáció Magyarországon. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/08_BarabasAT.pdf (2020. április 16.)

¹⁷ Szekeres Diána: Az alternatív konfliktuskezelés művészete: A mediáció történetének bemutatása, alkalmazása a büntetőjog vetületében. http://real.mtak.hu/32585/1/alternativ_konfliktuskezeles_SZD_scan_ocr_u.pdf (2020. április 28.)

¹⁸ Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2010., 99. o.

¹⁹ Kertész Tibor (2010): i.m. 110. o.

kapcsán, amelyet hangosan megfogalmaznak egymás előtt, a mediátor segítségével a szükségleteiket is fel tudják tárni, amelyet követően egymás felé érzékenyítve a feleket, eljuthatunk arra a szintre, hogy ezen szükségleteket a felek elismerjék a másik irányába, megértsék egymás motivációját, amellyel létrejöhet egy konstruktív együttműködés, végül pedig megszülethet egy mindenki számára elfogadható - éppen ezért betartható - megállapodás.

A büntetőügyekben folytatott mediációban „annyiban megyünk bele az ügy mögött meghúzódó konfliktusba, amennyiben az a bűncselekmény elkövetéséhez vezetett”. Tekintettel a transzformatív mediáció alapvetéseire, a törekednünk kell a folyamat során a bűncselekményt okozó konfliktus kezelésére is.²⁰

A büntetőjog területén a mediációs eljárás igénybevételének időpontja a büntetőeljárás menetétől függ, nem pedig a konfliktusban álló felek döntésétől. Emiatt előfordulhat olyan eset is, hogy mire közvetítői eljárás alkalmazására kerül sor, valamelyik fél ezt már nem igényli, adott esetben nem jelenik meg a közvetítői tárgyaláson. Mindez azért fontos, mivel a mediáció egyik alapfeltétele az önkéntesség, az önkéntes részvétel. Ezen túlmenően fontos alapelve a közvetítői eljárásnak a titoktartási kötelezettség, amelynek értelmében a közvetítői eljárásban elhangzottakról a mediátor senkit, így a bíróságot, más hatóságot sem tájékoztathatja, ezzel is segítve a bizalom kiépítését a felek és a közvetítő között.

Annak érdekében, hogy a büntetőeljárás során közvetítői eljárás igénybevételére kerüljön sor az alábbi feltételeknek kell teljesülnie: a Btk. fent kifejtett szakasza szabályozza a bűncselekmény típusokat, amelyek esetében közvetítői eljárásra kerülhet sor, ezen túlmenően pedig a bűncselekménynek szükségszerűen kell, hogy legyen sértettje, szükséges, hogy az elkövető beismerje a tettet, és nem minősül különös vagy többszörös visszaesőnek, az elkövető ezen túlmenően nem állt büntetőeljárás hatálya alatt a cselekmény elkövetésekor, a cselekménye nem okozott halált, illetve a felek önkéntesen igényelték a közvetítői eljárást.

Tekintve a korábbiakban kifejtetteket elmondható, hogy a büntetőjogi mediáció - más területekhez hasonlóan - jövőorientált, a mediátor semlegességével és titoktartási kötelezettségével segíti a

---

²⁰ Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2010., 248. o.

bizalom kiépítését, a negatív érzéseket pozitív érzésekké törekszik áttranszformálni, megfogalmazva a felek szükségleteit, érdekeiket, mindezzel javítva a felek közötti kommunikációt. Önkétes alapú, illetve gyors eljárást, megoldást kínál a feleknek (szemben egy büntetőeljárással), és olyan megállapodás létrehozatalában segít, amelyet a felek magukra nézve elfogadhatónak, így betarthatónak éreznek.

A közvetítői eljárás során a mediátor feladata: irányítani a mediáció folyamatát, katalizátor szerepet betöltve és segíti a felek szükségletének és érdekeinek feltárását akként azonban, hogy a felek maguk jussanak konszenzusra, hiszen csak így várható el tőlük, hogy a közös megállapodást magukra nézve kötelező érvényűnek tekintsék és azt betartsák.²¹

A büntetőügyi mediáció célja kettős, mivel egyfelől hatni kíván a bűncselekmény elkövetőjére azzal, hogy a sértettel való találkozás hatására humánusabbá válhat, amelynek eredményeként őszinte megbánást tanúsíthat az elkövető a sértett irányába, és ezzel a jövőben várhatóan tartózkodni fog a hasonló cselekedetektől; illetve ugyanilyen fontos cél a sértett azon igényének megfogalmazása és érvényesítése, hogy az elkövető őszinte megbánását, önkéntes teljesítését, jóvátételét elfogadja és mindezzel a közvetítői eljárás a felek megbékélését elősegítse.²² A bűncselekmény mögött meghúzódó konfliktus kezelésén túl fontos tehát a felek közötti kommunikáció javítása is. A konfliktus kezelésére azonban a büntetőügyekben folytatott mediáció esetében is szükség van azért, mivel ezzel a felek egy esetleges későbbi, újabb bűncselekmény indítóokait számolhatják fel.

Amennyiben tehát mediációs eljárásra kerül sor, maga az eljárás különböző szakaszokból épül fel, ezek pedig a következők: az első szakasz a bevezetés, amelynek keretében a mediátor ismerteti az eljárás menetét, szabályait, alapelveit, ezt követi a mindkét fél számára adott megszakítás nélküli idő, amely során a felek elmondhatják saját szavaikkal a történeteket, érzéseiket, sérelmeiket, majd a harmadik szakaszban a felek a mediátor irányításával eszmecsere folytathatnak az adott konfliktushelyzetről és feltárt szükségletekről, érdekekről. Ezt követően kerülhet sor a megállapodás

---

²¹ Szekeres Diána: Az alternatív konfliktuskezelés művészete: A mediáció történetének bemutatása, alkalmazása a büntetőjog vetületében. http://real.mtak.hu/32585/1/alternativ_konfliktuskezeles_SZD_scan_ocr_u.pdf (2020. április 28.)

²² Barabás A. Tünde: A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben - mediáció Magyarországon. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/08_BarabasAT.pdf (2020. április 16.)

részleteinek kidolgozására, majd magának a megállapodásnak a megírására, megszövegezésére, végül pedig az utolsó szakasz a mediációs folyamat lezárása.²³

Amiben különbözik a polgári mediációtól a büntetőügyekben folytatott mediáció például, hogy a büntetőügyi közvetítés során csak a sértettet kérdezzük a számára elfogadható, megnyugtató megoldási lehetőségekről, amelyet követően ezeket a lehetőségeket az elkövetővel is átbeszéljük. Ellenben a polgári közvetítés során a „Mire lenne Önnek szüksége?” kérdést valamennyi fél számára feltesszük.²⁴

A teljesítések magas aránya jelzi, hogy a megállapodások tartalma jellemzően megfelelő, és egyaránt tekintetbe veszi a sértetti igényt és a terhelt teljesítőképességét. Ennek tükrében érzékelhető, hogy a közvetítői eljárás során kötött megállapodások segítenek a sértett általános elégedettségének növelésében, egyúttal pedig növelik az elkövetők jóvátételi készségét azáltal, hogy a megállapodással bízhatnak a büntetés elkerülésében.

Fontosnak tartom megemlíteni - ám részletesen nem kibontani - a büntetőügyekben folytatott mediációban is használható általános mediációs eszközöket, technikákat. Ezek pedig - amelyek az eljárás során szinte minden esetben alkalmazhatók a mediátor által - a következők: az elismerés, amely érkezik a közvetítőktől, ahogyan a felektől is egymás irányába, egyfajta pozitív visszacsatolás; a parafrázis technikájával a mediátor összefoglalhatja a felek által elmondottakat a saját szavaival, mintegy visszhangként, visszatükrözésként; a semlegesbe fordítás kiváló eszköz arra, hogy a mediátor feltárja a felek érzelmi igényét, megfogalmazva a felek valódi szükségleteit; illetve az összegzés vagy összefoglalás alkalmazására az egyes szakaszok lezárásakor kerülhet sor, kiegészítve pontosítva az addig elhangzottakat. Mindezen túl a büntetőügyekben folytatott mediációban (is) jól alkalmazható speciális technikák közé tartozik például a csend alkalmazása, különösen mikor a sértett előadta sérelmeit, a bűncselekményhez kapcsolódó őszinte érzéseit, a csend eszközként való használata így lehetőséget teremt a tettesnek a hallottak átélésére, befogadására. A különtárgyalás alkalmazása mint speciális technika segíthet, amennyiben a mediátor elakadást észlel, vagy az érzelmek túl

---

²³ Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban. Bíbor Kiadó. Miskolc. 2010. 127. o.

²⁴ Kertész Tibor (2010): i.m. 148. o.

hevesek, illetve amennyibe a felek alá-fölé rendelték, vagy a befolyásmentes reakciók kifejezésének segítségeként.²⁵

Ha a feleknek sikerül a mediációs eljárás során megállapodniuk, a közvetítő a megállapodást írásba foglalja, amelyet valamennyien aláírnak.

Lajtár István fogalmazta meg a büntetőügyekben folytatott mediáció előnyeit pontokba szedve, amelyek az alábbiak: a kisebb súlyú bűncselekményeket elkövetők elkerülhetik a hagyományos bírósági eljárást, a közvetítói eljárásra utalt esetek nagy többsége megegyezéssel zárul, várhatóan kevesebb és kevésbé súlyos bűncselekményeket követnek el azok, akik részt vettek büntetőügyekben folytatott mediációban, az elkövetők nagyobb valószínűséggel teljesítik a jóvátételi egyezségüket a közvetítést követően, mint az áldozataikkal nem találkozó elkövetők, a közvetítói eljárásban részt vevő sértettek elégedettebbek lehetnek az eljárás eredményével, mint a hasonló ügyekben a bírósági eljáráson keresztül ment sértettek.²⁶

IV. A jóvátétel szerepe a büntetőügyi mediációban

A büntetőeljárásban alkalmazható mediációban a jóvátétel a felek közös megegyezésének az eredménye, büntetésről vagy kártérítésről nem beszélhetünk. A jóvátétel azoknak az okozott hátrányoknak a kompenzálása, amelyet a sértett szenvedett el az elkövető cselekménye miatt, és amelyben a felek kölcsönösen megállapodnak.

Párhuzamot vonva a polgári joggal, ahol elkülönül egymástól a vagyoni és a nem vagyoni kár, a büntetőügyekben is különbséget tehetünk a jóvátétel kapcsán a sértettet ért anyagi kár és a káros pszichés hatások - mint kvázi nem vagyoni kár - között. A teljeskörű jóvátétel csak abban az esetben valósulhat meg, ha valamilyen mértékben mind az anyagi, mind pedig a lelki sérelmek kompenzálásra kerülnek az elkövető által a sértett irányában. Amennyiben arra törvényes lehetőség van, és a felek beleegyeznek a mediációba, megindulhat az elkövető és a sértett között egy érzelmi töltetű kommunikációs folyamat, amelynek fontos lépése kell, hogy legyen a tettes őszinte megbánása,

---

²⁵ Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban. Bíbor Kiadó. Miskolc. 2010. 86-90. o.

²⁶ Lajtár István: Mediáció a büntetőeljárásban. Ügyészek Lapja, 2007/5. sz., 6. o.

bocsánatkérése. A közvetítői eljárás lehetőséget biztosít a sértett aktív részvételére, ami a büntetőeljárás természetét szemlélve azért fontos, hiszen összességében a sértett vagyoni, vagy éppen nem vagyoni jellegű káráról van szó. Természetesen a jóvátétel megállapításakor figyelemmel kell lenni a terhelt személyes körülményeire is. A büntetőügyekben alkalmazott mediáció arra a problémára is reflektálni tud, hogy a legtöbb esetben a büntető bírák a sértett polgári jogi igényét az ítélet meghozatalakor egyéb törvényes útra utasítják, így azonban a polgári per esetleges elhúzódása esetén a sértett igényének kielégítése késedelmet szenved. A közvetítői út igénybevétele esetén a sértett igénye viszont jóval korábban kielégítést nyerhet.

A jóvátételnek abban áll a kiemelkedő szerepe, hogy míg a sértettnek segít feldolgozni az őt ért traumát, addig az elkövető szembe kell, hogy nézzen a tettének következményeivel, a másik emberre gyakorolt hatásával. Ezen túl pedig felelősségvállalásra ösztönzi őt, illetve elősegíti a jövőbeni jogkövető magatartás tanúsítását.

A jóvátétel megvalósulásához azonban nem csak a szándék a fontos, hanem maga az elkövetői teljesítőképesség is, hiszen csak így zárulhat eredményesen a közvetítői eljárás. Ezért is számottevő azt hangsúlyozni, hogy a mediációs eljárás során a feleknek reális megállapodásra kell jutniuk, az elkövetőnek teljesíthető kötelezettséget kell vállalnia.²⁷ Ebben nagy szerepe van a mediátornak, és a mediációs technikáknak, úgy mint például a realitáskontrollnak, amikor is a mediátor a kérdéseivel a felek megoldási javaslatainak megvalósíthatóságát vizsgálhatja. Tehát „meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy ne csak a viszonylagos jó módban élő elkövetők élvezhessék a közvetítői eljárás előnyeit, hanem azok az elkövetők is vállalhassák a közvetítői eljárást és vállalhassanak abban kötelezettséget, akiknek anyagi lehetőségeik főszabályként (...) nem tennék ezt lehetővé.”²⁸

A jóvátétel formái az alábbiak lehetnek:

- Anyagi természetű elégtétel, azaz a bűncselekménnyel okozott vagyoni kár, esetleg az elmaradt haszon pénzbeli megtérítése.
- Nem anyagi jóvátétel: amennyiben ezt az elkövető személyes körülményei nem teszik lehetővé, a sértett számára az okozott kárral, illetve elmaradt haszonnal egyenértékű

---

²⁷ Rab Henriett: A mediáció lehetőségei a büntető igazságszolgáltatásban munkajogi szemmel. Debreceni Jogi Műhely, https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/93237/file_up_RabH-Mediacio.pdf?sequence=1 (2020. május 5.)

²⁸Rab Henriett: i.m.

természetbeni szolgáltatás is lehet a jóvátétel egy speciális formája. Ezen túlmenően kiegészítő jóvátételként lehetőség adódhat az ajándékozásra, vagy akár jövőbeni segítségnyújtásra az anyagi jóvátételen felül, például az elkövető bizonyos ideig segít bevásárolni a sértettnek, esetleg az okozott kárt - ha olyan természetű - kijavítja, kifizeti a sértett részére. Megemlítendő még az ápolási, gondozási jóvátétel mint a természetbeni jóvátétel egyik formája, illetve a közösség javára végzett munka is.²⁹

- Bocsánatkérés: a sértett számára gyakran csupán erre, azaz az őszinte megbánás tanúsítására van szükség, amikor a sértett egyebet nem is vár csak a bocsánatkérés elhangzását.
- A kapcsolat lezárása: előfordul olyan egyezség megkötése, amikor a bocsánatkérés elhangzott ugyan, de a felek nem vártak javulást a kapcsolatukban ezért a megállapodásban az elkövető azt vállalja, hogy minden kapcsolatot megszakít a sértettel (pl. családon belüli konfliktus).
- A kapcsolat javítása: az előbbivel ellentétesen családi baráti konfliktusból eredő sérelem jóvátételeként a felek éppen abban egyeznek meg, hogy a kapcsolatuk helyreállítása, javítása érdekében milyen konkrét lépéseket tesznek.³⁰

Ahogy fentebb említettem tehát, a bocsánat kérés, őszinte megbánás mindenképpen része kell, hogy legyen a bűncselekménnyel okozott sérelem jóvátételének, és sok esetben hangsúlyosabb is lesz a közvetítői eljárásban mint maga az anyagi kár kompenzálása.³¹ A büntetőügyekben folytatott mediációra kerülő ügyek jelentős többségében azonban mégiscsak anyagi jóvátételre kerül sor, illetve gyakran előforduló megoldás, hogy mind anyagi mind pedig nem anyagi jóvátételi pontokban is megállapodnak a felek az egyezség kidolgozásakor.

A Kertész Tibor által szerkesztett válogatott esettanulmányok kötet, amely a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység gyakorlatát és módszertani kérdéseit elemzi, számtalan konkrét esetet tartalmaz a családon belüli, a közvetlen társas környezet (pl. üzleti élet), a társas környezeten kívüli (idegenek közötti), a fiatalkorúak és az időskorúak, valamint a jogi személyek büntetőügyekben folytatott mediációjára, kibontva azok specialitásait.³² A kezdő és gyakorlott mediátoroknak is nagyon

²⁹ Barabás A. Tünde: Börtön helyett egyezség? KJK-KERSZÖV. Budapest, 2004., 185-186. o.

³⁰ Iványi Klára: A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység bevezetésének tapasztalatai Magyarországon. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Országos Bűnmegelőzési Bizottság. Budapest, 2008., 84-93. o. http://bunmegelozes.easyhosting.hu/dok/b_ugyek_mediacio.pdf (2020. május 08.)

³¹ Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2010., 250. o.

³² Kertész Tibor: A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység gyakorlata és módszertani kérdései, válogatott esettanulmányok. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Országos Bűnmegelőzési Bizottsága, Budapest, 2008.

hasznos tapasztalásokat foglal össze a szerző a konkrét példákat követően, valamint az eset leírása során bemutatja az alkalmazott módszereket, a lehetséges buktatókat és magát a mediációs folyamatot is. Azonban ezekből az esettanulmányokból én most a jóvátétel megvalósulási formáit szeretném kiemelni példálózó jelleggel, így a gyakorlatban ténylegesen megvalósuló, megállapodásba foglalt jóvátételekből láthatunk a következőkben pár életszerű példát.

A családon belüli büntetőügyekben folytatott mediációban gyakran - ahogyan már korábban említettem - a felek az érzelmek/szükségletek feltárását, majd az érdekek megfogalmazását követően megegyeznek az őszinte bocsánatkéréssel, megbánással. Az esettanulmányban szereplő egyik ügyben, ahol édesanya és fia között zajlott a mediáció, az anya jóvátételként kérte, hogy a fia - agresszivitása miatt - a megrongálódott falat fesse le és az ajtókat javítsa meg. Mindezt a megállapodásba is belefoglalták határidő tűzésével, amelyet a fiú teljesített is az édesanya visszajelzése alapján. Egy következő esetben, amikor családon belüli erőszakra került sor, a felek abban állapodtak meg, hogy az anyagi jóvátétel mellett - amely 200.000,- Ft volt - a volt férj hat hónapig nem keresi a volt feleségét, így biztosítva a sértettnek a nyugalom szükségletét.³³ Amennyiben ezt az elkövető megszegi, a megállapodás nem teljesül, a büntetőeljárás pedig folytatódik.

Az üzleti életben, üzlettársi kapcsolatokban, amennyiben sor kerül büntetőügyekben folytatott mediációra, gyakran előfordul, hogy a felek között nincsenek mély érzelmi konfliktusok, sőt a kapcsolatot sem tartják egymással, csupán az eljárás, illetve a bűncselekmény köti össze őket. Ezekben az esetekben beszélhetünk ún. kihűlt konfliktusokról, amikor is nem cél az érzelmek, szükségletek boncolgatása, hiszen a sértettek legtöbbször csupán - a polgári peres eljárás elhúzódását elkerülve - a mediáció előnyei révén (gyors, költséghatékony eljárás) szeretnék anyagi kompenzációhoz, jóvátételhez jutni. Abban az esetben azonban, amikor az üzleti kapcsolat mögött régi ismeretség, barátság húzódik meg, vagy éppen a tartós és jövedelmező üzleti kapcsolat fenntartása lenne a célja a feleknek, az érzelmek, szükségletek feltárása már nem megspórolható.

---

³³ Kertész Tibor: A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység gyakorlata és módszertani kérdései, válogatott esettanulmányok. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Országos Bűnmegelőzési Bizottsága, Budapest, 2008.

Fiatalkorúak esetében gyakran tapasztalható, hogy a sértetteknek az az igazán fontos, hogy a fiatalkorú elkövetők belássák, hogy rosszat tettek, és a jövőben tartózkodjanak hasonló cselekedetektől.³⁴ Esetükben hangsúlyosabb az őszinte bocsánatkérés, a felelősségük elismerése és az, hogy a társadalomba vissza tudjanak illeszkedni a cselekedetüket követően, egyfajta erkölcsi megtisztulásban részesülhessenek. Ezért fontos, hogy a fiatalkorú elkövetők megértsék az őket terhelő felelősségüket, és ezeket fel is tudják vállalni a büntetőügyekben folytatott mediáció során, amelynek elérésében fontos szerepet játszik a mediátor is. Ettől függetlenül sokszor anyagi jóvátétel meghatározására is sor kerül a megállapodásban, amelyhez azonban a szülők, gondviselők, törvényes képviselők hozzájárulására is szükség van, tekintve, hogy a fiatalkorúak általában keresettel még nem rendelkeznek. Éppen ezért nagyon fontos ezekben az esetekben - amikor anyagi kompenzáció is felmerül - a fiatalkorú elkövetők felelősségvállalására is törekedni, hogy ne csupán a felnőtt hozzátartozók viseljék a fiatalkorú elkövetők tetteinek következményeit.

A társas környezeten kívüli büntetőügyekben folytatott mediáció során a jóvátétel leggyakoribb formája az anyagi kompenzáció. Többnyire a felek egyáltalán nem ismerik egymást (pl. közlekedési baleset, ház körüli munka el (nem) végzése), és mire mediációra kerül sor, a felek sokszor túl vannak az eset érzelmi feldolgozásán.

Időskorú sértettekkel folytatott büntetőügyekben folytatott mediációban gyakran találkozni azzal a szemlélettel, hogy az idős sértettek a koruk miatt hibásnak, vétkesnek érzik magukat, például egy közúti balesetben. Felelősséget próbálnak vállalni a tettel egyetemben saját öregségükből eredő hiányosságaik miatt. Így fordulhat elő olyan eset, hogy a sértett akár teljes mértékben is felment(het)i az elkövetőt a felelőssége alól. Ezért a mediátornak egy fontos kihívás, hogy az időskorúakkal folytatott mediáció során a sértettek megfelelően tudják képviselni a saját érdekeiket.³⁵ Az időskorú felek esetében további gyakori problémaként merül fel, hogy nincsenek tisztában a saját helyzetükkel, de olykor a másik fél helyzetével sem (pl.: hogy mivel vádolták meg őket pontosan - mint elkövetőket -, mi történik akkor, ha a mediációs eljárás nem zárul megállapodással), éppen ezért fontos feladata a mediátornak ilyenkor, hogy segítse a feleket, hogy megértsék a pontos helyzetet, egyértelműen, világosan ki tudják fejezni az érdekeiket. Az időskorú sértetteknel további gyakran

---

³⁴ Kertész Tibor (2008): i.m.

³⁵ Kertész Tibor: A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység gyakorlata és módszertani kérdései, válogatott esettanulmányok. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Országos Bűnmegelőzési Bizottsága, Budapest, 2008.

előforduló attitűd, hogy naivitásuk miatt kerülnek az elkövetők látóterébe, ezért az ilyen esetekben a mediáció során fontos, hogy ne csak az elkövetőkkel, hanem magukkal a sértettekkel is érdemes kimondatni, láttatni a bűncselekmény tanulságait, ezzel is a megelőzés elvét szolgálva.³⁶

Amennyiben a büntetőügyekben folytatott mediációban a felek egyike vagy mindkét fél nem természetes személy, ritkán van szükség az érzelmek, szükségletek feltárására, többnyire csupán az anyagi jóvátétel és az ügy mihamarabbi lezárása a fontos a megállapodás során. Ilyen esetben a kár gyors (és biztos) megtérülése, az eljárás minél hamarabbi lezárása a felek elsődleges célja. Ugyanakkor természetesen találkozhatunk olyan esetekkel is, amikor komoly érzelmek vannak jelen a mediációs eljárásban attól függetlenül, hogy az egyik fél jogi személy - például a sértett egy kisvállalkozás, aki hosszú évek kemény munkájával építette fel a céget, diákmunkásokat foglalkoztat és ennek folyományaként éri kár; személyes érintettsége van a bűncselekményben -. Ezekben az esetekben a mediátornak dolgoznia kell az érzelmek, szükségletek feltárásával is. Tehát minden eset egyedi, így a mediátornak minden esetet egyenként és önmagában kell kezelnie, megválasztva a megfelelő mediációs technikát.

A fenti példákon keresztül a teljesség igénye nélkül került kiragadásra a jóvátételnek pár megvalósulási formáját különböző típusú kapcsolatokban. Elképzelhető, hogy egy közlekedési baleset sértettje és elkövetője megállapodik anyagi jóvátételben, valamint abban, hogy az elkövető hat hónapon keresztül bevásárol hetente egyszer a sértettnek. Vagy például, hogy a meglöpött idős sértettnek az anyagi jóvátételen túl az elkövető valami személyes tárgyat ajándékozik. Minden megállapodásnak a felek igényeihez kell igazodnia, és azt kell elfogadni jóvátételnek, ami a sértett számára annak számít, illetve amiben meg tudnak állapodni az elkövetővel. Ezt kell elfogadnia a mediátornak, legyen az bármilyen természetű (amennyiben nem ütközik törvénybe vagy a jó erkölcsbe).

V. Konklúzió

Álláspontom szerint a mediáció mint alternatív vitarendezési eljárás vívmánya az, hogy pozitív irányba befolyásolja a társadalom konfliktuskezelési kultúráját. A mediációnak abban van kiemelkedő szerepe

---

³⁶ Kertész Tibor (2008): i.m.

a büntetőeljárás tekintetében, hogy a tettes és az áldozat személyes találkozása lehetőséget ad arra, hogy feloldódjanak azok a káros pszichés hatások, amelyek a sértettet érték a bűnelkövetéssel kapcsolatban. Ezen túlmenően arra is lehetőséget teremt, hogy az elkövető szembesüljön a cselekménye következményeivel, amelynek folyamánként őszinte megbánást tanúsíthat, jóvátétel formájában pedig kompenzálhatja a sértettet ért sérelmeket.

Egy jól lefolytatott mediációs eljárással óriási előnyhöz juthatnak a felek, mivel a büntetőügyi közvetítés esetén pár órás (vagy alkalmas) munkával megelőzhető egy büntetőeljárás lefolytatása /míg polgári ügyekben folytatott mediáció esetén egy - akár évekig tartó és kétséges kimenetelű - polgári per is/. A megállapodásba foglalt jóvátétel formája sokszínűséget mutat a sértettek és elkövetők személyétől függően, azonban az egységes, hogy bármi ami a sértett számára jóvátételt jelent és amelyet az elkövető teljesíteni képes - és hajlandó - megállapodásba foglalható. Leggyakoribbnak azonban mégis a bocsánatkérés és az anyagi jóvátétel számít.

A büntetőügyekben folytatott mediáció mellett szóló igen markáns érv az, hogy a közvetítói eljárás eredményes lefolytatásának köszönhetően a társadalomnak kevesebb költségbe kerül az elkövető - tekintve, hogy a büntetés-végrehajtás rendszerét nem terheli -, a sértettnek okozott károk megtérülnek az elkövető által a folyamat eredményeként, valamint a büntető jogpolitikai célok is megvalósulnak, hiszen az elkövető felelősségvállalására, jóvátételére sor kerül, illetve erőteljesen várható eredmény, hogy az elkövető a közvetítés révén megértette tettének súlyát, amelynek következményeként a jövőben tartózkodni fog hasonló cselekmény elkövetésétől, így a prevenció elve is érvényesülésre jut.

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a büntetőügyekben folytatott mediáció jelentős többsége megállapodással zárul, ekként a közvetítés határfoka nagy. A felek nagy számban vesznek részt önkéntesen az eljárásban, a megállapodások jelentős többségét az elkövetők betartják, teljesítik, így a büntetőügyekben folytatott mediáció létjogosultsága jogrendszerünkben abszolút megalapozott.

Irodalomjegyzék:

1. Barabás A. Tünde: A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben - mediáció Magyarországon. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/08_BarabasAT.pdf (2020. április 16.)
2. Barabás A. Tünde: Börtön helyett egyezség? KJK-KERSZÖV. Budapest, 2004.
3. Iványi Klára: A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység bevezetésének tapasztalatai Magyarországon. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Országos Bűnmegelőzési Bizottság. Budapest, 2008. http://bunmegelozes.easyhosting.hu/dok/b_ugyek_mediacio.pdf (2020. május 08.)
4. Kertész Tibor: A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység gyakorlata és módszertani kérdései, válogatott esettanulmányok. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Országos Bűnmegelőzési Bizottsága, Budapest, 2008.
5. Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban. Bíbor Kiadó. Miskolc. 2010.
6. Kiss Anna: A közvetítői eljárás szabályai az új Be.-ben. Jogászvilág, 2018. április 10. <https://jogaszvilag.hu/a-kozvetitoi-eljaras-szabalyai-az-uj-be-ben/> (2020. április 20.)
7. Lajtár István: Mediáció a büntetőeljárásban. Ügyészek Lapja, 2007/5. sz.
8. Rab Henriett: A mediáció lehetőségei a büntető igazságszolgáltatásban munkajogi szemmel. Debreceni Jogi Műhely, https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/93237/file_up_RabH-Mediacio.pdf?sequence=1 (2020. május 05.)
9. Szekeres Diána: Az alternatív konfliktuskezelés művészete: A mediáció történetének bemutatása, alkalmazása a büntetőjog területén. http://real.mtak.hu/32585/1/alternativ_konfliktuskezeles_SZD_scan_ocr_u.pdf (2020. április 28.)
10. Víg József: A kárhelyreállító (restoratív) igazságszolgáltatás. Magyar Jog 1998/6. sz.
11. Víg József (2003): A kárhelyreállító igazságszolgáltatás eszközei a hazai büntető igazságszolgáltatás rendszerében. <http://jesz.ajk.elte.hu/vigh14.html> (2020. április 08.)